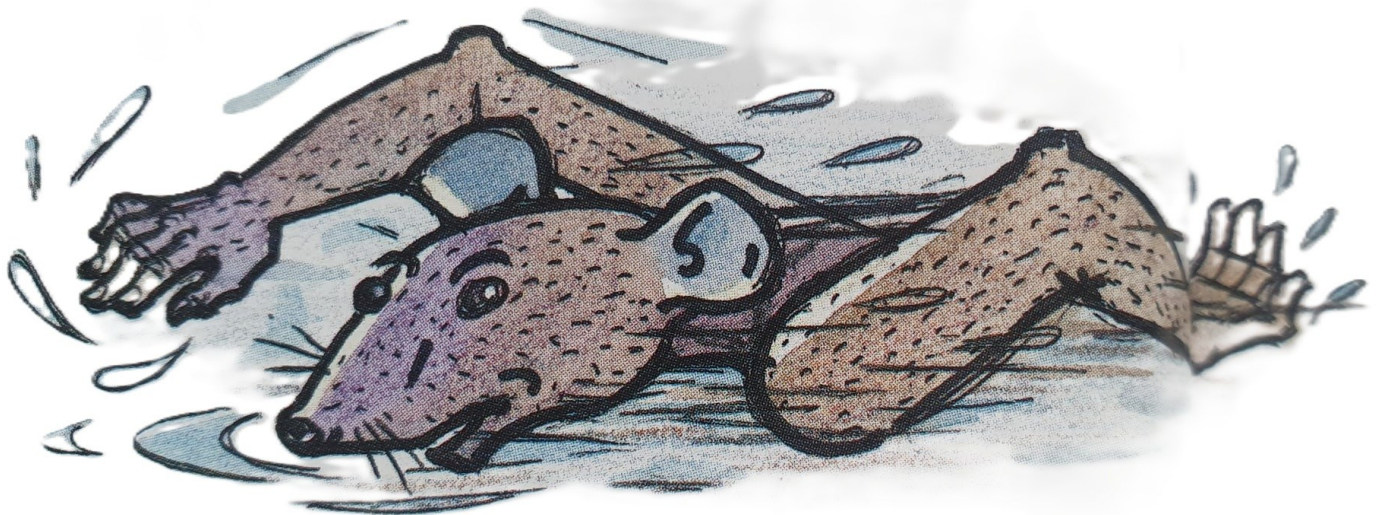

Culemborg en Beusichem scholden naar elkaar; 'blauwvallen' en 'waterratten'

Waterrat is de historische schimpnaam voor Beusichemmers. Althans, dat stelt onderzoeker Dirk van der Heide in het boekje Schimpnamen in Gelderland. Culemborgers noemden mensen uit Beusichem zo. Andersom werden Culemborgers blauwvallen genoemd door Beusichemmers.

Vaak zijn schimpnamen honderden jaren oud en gerelateerd aan een kernmerk of gebeurtenis. Zo heten Zoelenaren Kozakken door de problemen in 1814 met gelegerde Kozakkentroepen in het dorp.

Voor Beusichem is de schimpnaam waterrat ontstaan omdat er zoveel gezwommen werd in de Lek rond Beusichem, stelt Dirk van der Heide in zijn boekje uit de jaren negentig. Vooral in Kuilenburg (Culemborg) werden Beusichemmers uitgescholden voor waterratten.

WATERRATTEN

Tekening van Jan Woldring uit het boekje Schimpnamen uit Gelderland

Verwijzing naar Water-Beusichem?

Het gekke is: de schimpnaam is onbekend in Beusichem bij oude autochtone inwoners. Maar het is goed mogelijk dat de schimpnaam bestaan heeft. Beusichem kende vroeger een lager gelegen drassig gebied achter de kerk dat Water-Beusichem heette. In het Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden uit 1840 door A. J. Van der Aa wordt dit deel van Beusichem benoemd. Er werd intensief samen geleefd met het water en de nodige overstromingen.

Uit latere tijden dateert het zwembad in de Lek waar veel oudere inwoners nog herinneringen aan hebben. Sinds 1949 is natuurlijk de jaarlijkse zwemtocht Beusichem-Culemborg, waardoor de naam nog steeds eer wordt gedaan.

Het is bekend dat ook binnen dorpen personen bijnamen kregen en niet zelden was dat een dier of een persoonlijke eigenschap.

Schimpnaam blauwlapen ontstaan uit opstand

Omgekeerd scholden Beusichemmers de Culemborgers dus uit voor blauwlapen, al is dat misschien ook uit respect. Die naam heeft immers een duidelijke geschiedenis, waarbij het volk in opstand kwam, stelt Van der Heide. Toen het graafschap Culemborg in de 17e eeuw overging op het Duitse geslacht Van Waldeck-Pyrmont, werden Culemborgers met steeds hogere belastingen geconfronteerd, terwijl de heren op grote voet leefden. Ook de invoering van de molenkar in 1650 was daarvan een voorbeeld. De boeren moesten voortaan tegen betaling hun graan naar de molen laten vervoeren. Hiertegen kwamen de Culemborgse vrouwen in opstand. Ze trokken over de Markt naar het stadhuis, zwaaiend met hun schorten. Toen één van hen werd gearresteerd sloegen zij de hele boel kort en klein en verschansten de schout en de drost zich angstig in het klokketorentje, zo tekent Van der Heide op.

Hij gaat naar Kuilenburg

Het gezegde "hij gaat naar Kuilenburg" bestaat ook, weet Van der Heide. Het is een historisch Nederlands gezegde en kon betekenen sterven of failliet gaan. Het woord 'kuil' duidt dan op het graf. Het kon dus ook betekenen dat iemand de schulden ontvluchtte. Culemborg was een zogenaamde 'vrijplaats'. Mensen met schulden of criminelen konden daarheen vluchten om aan hun schuldeisers en vervolging te ontkomen.

